

ПОЛТАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ

Навчально-науковий інститут денної освіти
Кафедра педагогіки та суспільних наук

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри

_____ І. М. Петренко
(підпис)

«28» червня 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

навчальної дисципліни	«Історія торгівлі»
освітня програма/ спеціалізація	«Підприємництво, торгівля та логістика» <i>(назва)</i>
спеціальність	076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність <i>(код, назва спеціальності)</i>
галузь знань	07 Управління та адміністрування <i>(код, назва галузі знань)</i>
ступінь вищої освіти	бакалавр <i>(молодший бакалавр, бакалавр, магістр, доктор філософії)</i>

Робоча програма навчальної дисципліни схвалена й рекомендована до використання в освітньому процесі на засіданні кафедри педагогіки та суспільних наук

Протокол засідання кафедри від 28 червня 2023 р., № 11.

Полтава – 2023

Укладач програми:

Петренко І.М. – д. і. н., професор, завідувач кафедри педагогіки та суспільних наук.

ПОГОДЖЕНО
Гарант освітньої програми
«Підприємництво, торгівля та логістика»,
к. е. н., доцент

(підпис)

_____ Ігор ЮРКО

30 червня 2023 р.

ЗМІСТ

Розділ 1. Загальна характеристика навчальної дисципліни	4
Розділ 2 Перелік коментентностей, які забезпечує дана навчальна дисципліна, програмні результати навчання	5
Розділ 3. Програма навчальної дисципліни	6
Розділ 4. Тематичний план навчальної дисципліни.....	8
Розділ 5. Система оцінювання знань студентів.....	13
Розділ 6. Інформаційні джерела.....	15
Розділ 7. Програмне забезпечення навчальної дисципліни	16

Розділ 1. Загальна характеристика навчальної дисципліни

Таблиця 1. Опис навчальної дисципліни «Історія торгівлі»

Місце в структурно-логічній схемі підготовки – після вивчення навчальної дисципліни: – Університетська освіта.
Мова викладання – українська
Статус дисципліни – обов’язкова
Кількість кредитів за ЄКТС - 3.
Курс/семестр вивчення – 1/1
Денна форма навчання:
Кількість годин: – загальна кількість - 90; - семестр – 1
- лекції: 16
- практичні (семінарські, лабораторні) заняття: 20
- самостійна робота: 54
- вид підсумкового контролю (ПМК, екзамен): ПМК
Заочна форма навчання:
Кількість годин: – загальна кількість: - ; - семестр -
- лекції: -
- практичні (семінарські, лабораторні) заняття: -
- самостійна робота: -
- вид підсумкового контролю (ПМК, екзамен): -

Розділ 2. Перелік компетентностей, які забезпечує дана навчальна дисципліна, програмні результати навчання

Метою навчальної дисципліни «Історія торгівлі» є вивчення історичного досвіду торгівлі, формування ринкових відносин в Україні та світі, становлення торговельних відносин та розвиток зовнішньоекономічних зв'язків України та світу від зародження до сьогодення.

Таблиця 2. Перелік компетентностей та програмні результати навчання

Програмні результати навчання	Компетентності, якими повинен оволодіти студент
<ul style="list-style-type: none"> • вміння використовувати базові знання з підприємництва, торгівлі і біржової діяльності й уміння критичного мислення, аналізу та синтезу в професійних цілях (ПР1); • застосовувати набуття знання для виявлення, постановки та вирішення завдань за різних практичних ситуацій в підприємницькій, торговельній та біржовій діяльності (ПР2); • організовувати пошук, самостійний підбір, якісну обробку інформації з різних джерел для формування даних у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності (ПР5); • вміння працювати в команді, мати навички міжособистісної взаємодії, які дозволяють досягати професійної цілей (ПР6); • демонструвати здатність діяти соціально відповідально на основі етичних, культурних, наукових цінностей і досягнень суспільства (ПР10). 	<ul style="list-style-type: none"> • здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу (ЗК1); • здатність застосовувати набуті знання в практичних ситуаціях (ЗК2); • здатність до абстрактного мислення, аналізу, синтезу (ЗК3); • здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел (ЗК6); • здатність працювати в команді (ЗК7); • здатність діяти відповідально та свідомо (ЗК9). • здатність реалізовувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні. (ЗК11); • здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності та примножувати досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій (ЗК12).

Розділ 3. Програма навчальної дисципліни

Модуль I

Розвиток торгівлі за часів Давньоруської держави та до кінця XVIII століття

Тема 1

Торгівля за часів Давньоруської держави

Передумови виникнення торгівлі в Давньоруській державі. М. Грушевський про роль торгівлі у формуванні державності у східних слов'ян. Питання торгівлі в законодавчих актах Київської Русі. Роль походів київських князів у розвитку торгівлі з Візантією. Договори Аскольда, Олега, Ігоря, їх значення для руського купецтва. Торговельні шляхи Київської Русі та їх особливості. Торгівля Давньоруської держави з країнами Сходу, балтійського регіону і Західної Європи. Основні напрямки зовнішнього товарообігу давньоруського часу. Історичні відомості про грошову систему Київської Русі. Піднесення внутрішньої торгівлі. Роль Галицько-Волинського князівства в переміщенні шляхів на захід.

Тема 2

Україна в системі європейської торгівлі у період Литовсько-Польської експансії (XIV-XVI ст.)

Міста – центри розвитку ремесла і торгівлі середньовічної Європи. Пожвавлення внутрішнього обміну та зародження національних ринків. Західноєвропейські ярмарки. Торговельні союзи міст, їх роль у міжнародній торгівлі. Ганза. Генуезька та левантійська експансія у Західній Європі та Північному Причорномор'ї. Торгівля і банківська справа. Кредитно-лихварські операції.

Вплив татаро-монгольської навали на товарний обмін і торгівлю на українських землях. Митні кордони. Місце України в міжнародному торговельному обміні після татаро-монгольської навали. Піднесення торгівлі в південному напрямі. Розвиток торговельних зв'язків з європейськими країнами. Політика литовських князів у галузі торгівлі. Будівництво сухопутних митниць та морських портів. Колонізаторська політика польського уряду по монополізації міжнародної торгівлі українських земель. Особливості внутрішньої торгівлі. Торговельні відносини з московськими землями.

Тема 3

Формування національного ринку і розвиток торгівлі в Україні в період розкладу феодалізму (XVII – початок XIX ст.)

Руйнування феодалізму у країнах Західної Європи. Процес первісного нагромадження капіталу і подальший розвиток виробництва і торгівлі. Великі географічні відкриття XV- XVI ст. і формування світового ринку. Зростання ролі торговельного капіталу. Створення внутрішнього національного ринку в Україні. Торги і базари. Ярмаркова торгівля як ознака складання національного ринку. Ярмарки Полтавщини. Стаціонарна торгівля. Селянські промисли та їх роль у розвитку торгівлі в Україні. Чумацтво. Торговельні шляхи. Розвиток товарно-грошових відносин в Українській козацькій державі. Протекціонізм і меркантилізм гетьмана Б. Хмельницького. Торгівля і фінанси на Запоріжжі. Розвиток торгівлі на Слобожанщині. Особливості зовнішньої торгівлі України з Польщею, Туреччиною, Кримським ханством, Московською державою. Фінансово-кредитні відносини в умовах розкладу феодалізму. Організаційне оформлення українського купецтва. Купецькі гільдії. Особливості українського купецтва.

Тема 4.

Торговельна політика гетьмана Б. Хмельницького.

Протекціонізм і меркантилізм гетьмана Б. Хмельницького. Торгівля і фінанси на Запоріжжі. Фінансово-кредитні відносини в умовах розкладу феодалізму. Організаційне оформлення українського купецтва. Створення внутрішнього національного ринку в Україні. Торги і базари. Ярмаркова торгівля як ознака складання національного ринку. Чумацтво.

Тема 5.

Фінансово-кредитні відносини в умовах розкладу феодалізму.

Організаційне оформлення українського купецтва.

Торгівля і фінанси на Запоріжжі. Особливості зовнішньої торгівлі України з Польщею, Туреччиною, Кримським ханством. Особливості торгівлі з Московською державою. Ярмарки Полтавщини. Стаціонарна торгівля. Селянські промисли та їх роль у розвитку торгівлі в Україні.

Модуль 2

Ринок і торгівля в період генези індустріального та постіндустріального суспільства в XIX – на початку XXI століть

Тема 6

Ринок і торгівля в період генези індустріального суспільства (XIX ст. – початок XX ст.)

Особливості розвитку світової торгівлі в умовах формування капіталістичних відносин. Вплив промислового перевороту на зміни в структурі товарно-грошової системи. Особливості торгівлі на українських землях у складі всеросійського ринку. Стан товарно-грошового обміну у пореформений період. Урбанізація як фактор активізації торгівлі. Розвиток торговельного землеробства і тваринництва. Створення фінансового капіталу і його вплив на торговельний обіг. Торговельна буржуазія. Торгівля і фінанси напередодні I світової війни. Місце України у зовнішньоторговельних зв'язках Російської імперії. Розвиток торгівлі в західноукраїнських землях та їх зв'язки з Наддніпрянщиною. Зародження споживчої кооперації. Династії цукрозаводчиків Терещенків, Яхненків, Харитоненків і Симиренків.

Тема 7

Політика Української держави в галузі фінансів і торгівлі у період Національної революції 1917-1920 років

Дестабілізуючий вплив I світової війни на розвиток українського ринку. Питання торгівлі у програмних документах Центральної Ради. Впровадження національної валюти. Закони про випуск українських грошей 6 січня і 1 березня 1918 року. Політика гетьмана П.Скоропадського та Директорії в галузі товарно-грошового обігу. Зовнішньоторговельні зв'язки України в період революції. Брестський договір з країнами Четверного союзу, його нерівноправний характер у галузі торгово-економічних відносин. Торговельно-фінансова політика більшовиків: курс на ліквідацію торгівлі і створення системи прямого продуктообміну між містом і селом.

Тема 8

Становлення і розвиток торгівлі в радянський період: досягнення і прорахунки (20-30-ті роки XX ст.)

Впровадження нової економічної політики. Формування державних органів регулювання товарообігу. Перші заходи по створенню державної торгівлі в Україні. Роль і місце державної торгівлі на споживчому ринку.

Цінова політика радянської держави. Грошова реформа 1922 року. Відродження кооперативної торгівлі як альтернативи приватному сектору. Приватна торгівля: динаміка її розвитку. Фінансова політика держави щодо приватного торговця. Організаційні заходи органів державної влади по регулюванню приватного капіталу і торгівлі. Створення комісійної торгівлі, торговельних закладів по обслуговуванню іноземців. Карткова система розподілу продукції як вияв кризи радянської економічної системи. Участь України у міжнародній торгівлі в міжвоєнний період. Зміна структури експорту-імпорту у 30-х роках ХХ ст. Вплив світової економічної кризи 1929-1933 рр. на розвиток міжнародної торгівлі.

Тема 9

Особливості торгівлі в роки Другої світової війни та повоєнний період (1945-1991 рр.)

Перебудова організації постачання і торгівлі на початку радянсько-німецької війни. Переорієнтація промислових підприємств на виробництво продукції для потреб фронту. Запровадження карткової системи розподілу харчових продуктів. Джерела постачання продовольства в тилу. Стан забезпечення населення товарами повсякденного вжитку. Базарна і колгоспна торгівля в тилу. Торгівля на окупованій території України. Продовольча криза. Фінансова політика нацистського окупаційного режиму. Створення банківської системи. Випуск українських грошей. Рівень купівельної спроможності українського населення на окупованій території. Відновлення торговельної мережі і громадського харчування у визволених областях. Торгівля за комерційними цінами. Відміна карткової системи, зниження цін. Дефіцит промислових товарів, зловживання в галузі торгівлі та їх причини. Кооперативна торгівля. Труднощі відбудовчого процесу.

Торгівля в системі планової економіки. Форми торгівлі. Кадрова політика у сфері торгівлі. Проблема якості товарів народного споживання. Цінова політика держави. Боротьба з спекуляцією. Явище дефіциту у радянській торгівлі. Нові риси торгівлі в умовах перебудови. Державна, кооперативна, приватна форми торгівлі в системі реформування економіки України.

Тема 10

Особливості розвитку торгівлі у світі і Україні наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст.

Розпад СРСР. Декларація про державний суверенітет України. Створення багатопартійної системи. Акт проголошення незалежності України. Державне

будівництво суверенної України. Приватизація. Роль торгівлі в системі ринку. Товарно-грошові відносини в умовах реформування економіки України в сучасний період. Місце України в світовому ринку. Особливості зовнішньої торгівлі.

Розділ 4. Тематичний план навчальної дисципліни

Таблиця 4. Тематичний план навчальної дисципліни

Назва теми (лекції) та питання теми (лекції)	Кількість годин	Назва теми та питання практичного заняття	Кількість годин	Завдання самостійної роботи у розрізі тем	Кількість годин
<i>Модуль 1. Теоретичні основи екскурсійної справи</i>					
<p>Тема 1. Торгівля за часів Давньоруської держави.</p> <p>1.Передумови виникнення торгівлі в Давньоруській державі. М. Грушевський про роль торгівлі у формуванні державності у східних слов'ян.</p> <p>2. Торговельні шляхи Київської Русі та їх особливості.</p> <p>3.Торгівля Давньоруської держави з країнами Сходу, балтійського регіону і Західної Європи.</p>	2	<p>Тема 1. Торгівля за часів Давньоруської держави.</p> <p>1.Передумови виникнення торгівлі в Давньоруській державі. М. Грушевський про роль торгівлі у формуванні державності у східних слов'ян.</p> <p>2. Торговельні шляхи Київської Русі та їх особливості.</p> <p>3. Торгівля Давньоруської держави з країнами Сходу, балтійського регіону і Західної Європи.</p> <p>4. Екскурсійна справа в діяльності профспілок.</p>	2	<p>Підготувати складний план на тему: «Міста – центри розвитку ремесла і торгівлі середньовічної Європи. Пожвавлення внутрішнього обміну та зародження».</p>	6
<p>Тема 2: Україна в системі європейської торгівлі у період</p>	2	<p>Тема 2. Литовсько-Польської експансії (XIV-XVI ст.).</p>	2	<p>Підготувати складний план на тему: «Міста – центри</p>	6

Назва теми (лекції) та питання теми (лекції)	Кількість годин	Назва теми та питання практичного заняття	Кількість годин	Завдання самостійної роботи у розрізі тем	Кількість годин
<p>Литовсько-Польської експансії (XIV-XVI ст.)</p> <p>1. Міста – центри розвитку ремесла і торгівлі середньовічної Європи. Західноєвропейські ярмарки.</p> <p>2. Вплив татаро-монгольської навали на товарний обмін і торгівлю на українських землях.</p> <p>3. Політика литовських князів у галузі торгівлі. Будівництво сухопутних митниць та морських портів.</p> <p>4. Колонізаторська політика польського уряду по монополізації міжнародної торгівлі українських земель.</p> <p>5. Особливості внутрішньої торгівлі. Торговельні відносини з московськими землями.</p>		<p>1. Міста – центри розвитку ремесла і торгівлі середньовічної Європи. Пожвавлення внутрішнього обміну та зародження національних ринків.</p> <p>2. Західноєвропейські ярмарки. Торговельні союзи міст, їх роль у міжнародній торгівлі. Ганза.</p> <p>3. Вплив татаро-монгольської навали на товарний обмін і торгівлю на українських землях. Митні кордони.</p> <p>4. Місце України в міжнародному торговельному обміні після татаро-монгольської навали.</p> <p>5. Будівництво сухопутних митниць та морських портів. Колонізаторська політика польського уряду по монополізації міжнародної торгівлі українських земель.</p>		розвитку ремесла і торгівлі середньовічної Європи. Пожвавлення внутрішнього обміну та зародження».	
Тема 3. Формування	2	Тема 3. Формування	2	Підготувати презентацію на	6

Назва теми (лекції) та питання теми (лекції)	Кількість годин	Назва теми та питання практичного заняття	Кількість годин	Завдання самостійної роботи у розрізі тем	Кількість годин
<p>національного ринку і розвиток торгівлі в Україні в період розкладу феодалізму</p> <p>1. Руйнування феодалізму у країнах Західної Європи. Процес первісного нагромадження капіталу і подальший розвиток виробництва і торгівлі.</p> <p>2. Створення внутрішнього національного ринку в Україні. Торги і базари. Ярмаркова торгівля як ознака складання національного ринку.</p> <p>3. Чумацтво. Торговельні шляхи. Розвиток товарно-грошових відносин в Українській козацькій державі.</p>		<p>національного ринку і розвиток торгівлі в Україні в період розкладу феодалізму</p> <p>1. Руйнування феодалізму у країнах Західної Європи. Процес первісного нагромадження капіталу і подальший розвиток виробництва і торгівлі.</p> <p>2. Великі географічні відкриття XV-XVI ст. і формування світового ринку. Зростання ролі торговельного капіталу.</p> <p>3. Створення внутрішнього національного ринку в Україні. Ярмаркова торгівля як ознака складання національного ринку.</p> <p>4. Ярмарки Полтавщини. Стаціонарна торгівля. Селянські промисли та їх роль у розвитку торгівлі в Україні.</p> <p>5. Протекціонізм і меркантилізм гетьмана Б. Хмельницького.</p>		<p>тему: «Особливості зовнішньої торгівлі України з Польщею, Туреччиною, Кримським ханством, Московською державою».</p>	

Назва теми (лекції) та питання теми (лекції)	Кількість годин	Назва теми та питання практичного заняття	Кількість годин	Завдання самостійної роботи у розрізі тем	Кількість годин
<p>Тема 4. Торговельна політика гетьмана Б. Хмельницького.</p> <p>1. Протекціонізм і меркантилізм гетьмана Б. Хмельницького. Торгівля і фінанси на Запоріжжі.</p> <p>2. Фінансово-кредитні відносини в умовах розкладу феодалізму.</p> <p>3. Організаційне оформлення українського купецтва.</p>	2	<p>Тема 4. Торговельна політика гетьмана Б. Хмельницького.</p> <p>1. Протекціонізм і меркантилізм гетьмана Б. Хмельницького. Торгівля і фінанси на Запоріжжі.</p> <p>2. Фінансово-кредитні відносини в умовах розкладу феодалізму.</p> <p>3. Організаційне оформлення українського купецтва.</p>	2	<p>Підготувати презентацію на тему: «Створення внутрішнього національного ринку в Україні. Торги і базари. Ярмаркова торгівля як ознака складання національного ринку. Чумацтво».</p>	6
<p>Тема 5. Фінансово-кредитні відносини в умовах розкладу феодалізму. Організаційне оформлення українського купецтва.</p> <p>1. Торгівля і фінанси на Запоріжжі.</p> <p>2. Особливості зовнішньої торгівлі України з Польщею, Туреччиною, Кримським ханством.</p> <p>3. Особливості торгівлі з Московською державою.</p>	2	<p>Тема 5. Фінансово-кредитні відносини в умовах розкладу феодалізму. Організаційне оформлення українського купецтва.</p> <p>1. Торгівля і фінанси на Запоріжжі.</p> <p>2. Особливості зовнішньої торгівлі України з Польщею, Туреччиною, Кримським ханством.</p> <p>3. Особливості торгівлі з Московською державою.</p>	2	<p>Підготувати доповідь на тему: «Ярмарки Полтавщини. Стаціонарна торгівля. Селянські промисли та їх роль у розвитку торгівлі в Україні».</p>	6

Назва теми (лекції) та питання теми (лекції)	Кількість годин	Назва теми та питання практичного заняття	Кількість годин	Завдання самостійної роботи у розрізі тем	Кількість годин
<i>Модуль 2. «Ринок і торгівля в період генези індустріального та постіндустріального суспільства в XIX – на початку XXI століть»</i>					
<p>Тема 6. Ринок і торгівля в період генези індустріального суспільства (XIX ст. – початок XX ст.)</p> <p>1. Особливості торгівлі на українських землях у складі всеросійського ринку.</p> <p>2. Урбанізація як фактор активізації торгівлі. Розвиток торговельного землеробства і тваринництва.</p> <p>3. Місце України у зовнішньоторговельних зв'язках Російської імперії.</p> <p>4. Зародження споживчої кооперації.</p> <p>5. Родини цукрозаводчиків – Терещенки, Харитоненки, Яхненки, Самиренки.</p>	2	<p>Тема 6. Ринок і торгівля в період генези індустріального суспільства (XIX ст. – початок XX ст.)</p> <p>1. Стан товарно-грошового обміну у пореформений період. Урбанізація як фактор активізації торгівлі.</p> <p>2. Створення фінансового капіталу і його вплив на торговельний обіг. Торговельна буржуазія.</p> <p>3. Торгівля і фінанси напередодні I світової війни. Місце України у зовнішньоторговельних зв'язках Російської імперії.</p> <p>4. Розвиток торгівлі в західноукраїнських землях та їх зв'язки з Наддніпрянщиною.</p> <p>5. Родини цукрозаводчиків – Терещенки, Харитоненки,</p>	2	<p>Підготувати доповіді на теми: «Вплив промислового перевороту на зміни в структурі товарно-грошової системи».</p>	6

Назва теми (лекції) та питання теми (лекції)	Кількість годин	Назва теми та питання практичного заняття	Кількість годин	Завдання самостійної роботи у розрізі тем	Кількість годин
<p>Тема 7. Політика Української держави в галузі фінансів і торгівлі у період Національної революції 1917-1920 років</p> <p>1. Дестабілізуючий вплив I світової війни на розвиток українського ринку.</p> <p>2. Питання торгівлі у програмних документах Центральної Ради. Впровадження національної валюти.</p> <p>3. Політика гетьмана П. Скоропадського та Директорії в галузі товарно-грошового обігу.</p> <p>4. Зовнішньоторговельні зв'язки України в період революції.</p> <p>5. Торговельно-фінансова політика більшовиків.</p>	2	<p>Яхненки, Симиренки.</p> <p>Тема 7. Політика Української держави в галузі фінансів і торгівлі у період Національної революції 1917-1920 років</p> <p>1. Дестабілізуючий вплив I світової війни на розвиток українського ринку. Питання торгівлі у програмних документах Центральної Ради.</p> <p>2. Впровадження національної валюти. Закони про випуск українських грошей 6 січня і 1 березня 1918 року.</p> <p>3. Політика гетьмана П. Скоропадського та Директорії в галузі товарно-грошового обігу. Зовнішньоторговельні зв'язки України в період революції. Брестський договір з країнами Четверного союзу, його нерівноправний характер у галузі</p>	2	<p>Підготувати доповіді на теми: «Торговельно-фінансова політика більшовиків: курс на ліквідацію торгівлі і створення системи прямого продуктообміну між містом і селом».</p>	6

Назва теми (лекції) та питання теми (лекції)	Кількість годин	Назва теми та питання практичного заняття	Кількість годин	Завдання самостійної роботи у розрізі тем	Кількість годин
<p>Тема 8. Становлення і розвиток торгівлі в радянський період: досягнення і прорахунки (20-30-ті роки ХХ ст.)</p> <p>1.Впровадження нової економічної політики. Формування державних органів регулювання товарообігу.</p> <p>2.Перші заходи по створенню державної торгівлі в Україні. Роль і місце державної торгівлі на споживчому ринку.</p> <p>3.Грошова реформа 1922 року. Відродження кооперативної торгівлі як альтернативи приватному сектору.</p> <p>4.Приватна торгівля: динаміка її розвитку. Фінансова політика держави щодо приватного торговця.</p> <p>5.Карткова система розподілу продукції як вияв кризи радянської</p>	2	<p>торгово-економічних відносин.</p> <p>Тема 8. Становлення і розвиток торгівлі в радянський період: досягнення і прорахунки (20-30-ті роки ХХ ст.)</p> <p>1.Перші заходи по створенню державної торгівлі в Україні. Роль і місце державної торгівлі на споживчому ринку.</p> <p>2.Цінова політика радянської держави. Грошова реформа 1922 року. Відродження кооперативної торгівлі як альтернативи приватному сектору.</p> <p>3.Приватна торгівля: динаміка її розвитку. Фінансова політика держави щодо приватного торговця.</p> <p>4.Організаційні заходи органів державної влади по регулюванню приватного капіталу і торгівлі.</p> <p>Створення комісійної торгівлі,</p>	2	<p>Проведення студентської наукової конференції: «Кадрова політика у сфері торгівлі. Проблема якості товарів народного споживання. Цінова політика держави. Боротьба з спекуляцією».</p>	6

Назва теми (лекції) та питання теми (лекції)	Кількість годин	Назва теми та питання практичного заняття	Кількість годин	Завдання самостійної роботи у розрізі тем	Кількість годин
економічної системи. 6.Участь України у міжнародній торгівлі в міжвоєнний період.		торговельних закладів по обслуговуванню іноземців. 5.Карткова система розподілу продукції як вияв кризи радянської економічної системи. 6.Вплив світової економічної кризи 1929-1933 рр. на розвиток міжнародної торгівлі.			
		Тема 9. Особливості торгівлі в роки Другої світової війни та повоєнний період (1945-1991 рр.) 1. Перебудова організації постачання і торгівлі на початку радянсько-німецької війни. 2.Запровадження карткової системи розподілу харчових продуктів. Джерела постачання продовольства в тилу. 3.Базарна і колгоспна торгівля в тилу. Торгівля на окупованій території України. 4.Продовольча	2	Підготувати доповідь на тему «Державна, кооперативна, приватна форми торгівлі в системі реформування економіки України».	4

Назва теми (лекції) та питання теми (лекції)	Кількість годин	Назва теми та питання практичного заняття	Кількість годин	Завдання самостійної роботи у розрізі тем	Кількість годин
		<p>криза. Фінансова політика нацистського окупаційного режиму.</p> <p>5.Створення банківської системи. Випуск українських грошей. Рівень купівельної спроможності українського населення на окупованій території.</p> <p>6.Проблема якості товарів народного споживання. Явище дефіциту у радянській торгівлі. Нові риси торгівлі в умовах перебудови.</p>			
		<p>Тема 10: Особливості розвитку торгівлі у світі і Україні наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст.</p> <p>1.Розпад СРСР. Декларація про державний суверенітет України. Створення багатопартійної системи. Акт проголошення незалежності України.</p>	2	<p>Підготувати доповідь на тему «Місце України в світовому ринку. Особливості зовнішньої торгівлі».</p>	2

Назва теми (лекції) та питання теми (лекції)	Кількість годин	Назва теми та питання практичного заняття	Кількість годин	Завдання самостійної роботи у розрізі тем	Кількість годин
		<p>2.Державне будівництво суверенної України. Приватизація.</p> <p>3.Роль торгівлі в системі ринку. Товарно-грошові відносини в умовах реформування економіки України в сучасний період. Місце</p> <p>4.України в світовому ринку. Особливості зовнішньої торгівлі.</p>			

Розділ 5. Система оцінювання знань студентів

Таблиця 5. Розподіл балів за результатами вивчення навчальної дисципліни

Назва модулю, теми	Вид навчальної роботи						Кількість балів
	відвідування занять	захист домашнього завдання	обговорення матеріалу занять	виконання навчальних завдань	завдання самостійної роботи	тестування	
<i>Модуль 1. Розвиток торгівлі за часів Давньоруської держави та до кінця XVIII століття</i>							
Тема 1. Торгівля за часів Давньоруської держави	2	2	1	2	2	1	10
Тема 2. Україна в системі європейської торгівлі у період Литовсько-Польської експансії (XIV-XVI ст.)	2	2	1	2	2	1	10
Тема 3. Формування національного ринку і розвиток торгівлі в Україні в період розкладу феодалізму (XVII – початок XIX ст.)	2	2	1	2	2	1	10
Тема 4. Торговельна політика гетьмана Б. Хмельницького.	1	1	0,5	1	1	0,5	5
Тема 5. Фінансово-кредитні відносини в умовах розкладу феодалізму. Організаційне оформлення українського купецтва.	1	1	0,5	1	1	0,5	5
Поточний контроль							10
<i>Модуль 2. Ринок і торгівля в період генези індустріального та постіндустріального суспільства в XIX – на початку XXI століть</i>							
Тема 6. Ринок і торгівля в період генези індустріального суспільства (XIX ст. – початок XX ст.).	1	2	1	2	2	1	10
Тема 7. Політика Української держави в галузі фінансів і торгівлі у	2	2	1	2	2	1	10

Назва модулю, теми	Вид навчальної роботи						Кількість балів
	відвідування занять	захист домашнього завдання	обговорення матеріалу занять	виконання навчальних завдань	завдання самостійної роботи	тестування	
період Національної революції 1917-1920 років.							
Тема 8. Становлення і розвиток торгівлі в радянський період: досягнення і прорахунки (20-30-ті роки ХХ ст.)	2	2	1	2	2	1	10
Тема 9. Особливості торгівлі в роки Другої світової війни та повоєнний період (1945-1991 рр.)	1	1	0,5	1	1	0,5	5
Тема 10. Особливості розвитку торгівлі у світі і Україні наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст.	1	1	0,5	1	1	0,5	5
Поточний контроль							10
Підсумковий контроль	Залік (ІМК)						
Разом							100

Таблиця 6. Шкала оцінювання знань здобувачів вищої освіти за результатами вивчення навчальної дисципліни

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	відмінно
82-89	B	добре
74-81	C	
64-73	D	задовільно
60-63	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Розділ 6. Інформаційні джерела

Основні

1. Алексеев Ю. М., Кульчицький С. В., Слюсаренко А. Г. Україна на зламі історичних епох. – К., 2000.
2. Алексеев Ю. М., Вертечем А. Г., Даниленко В. М. Історія України. – К., 2003.
3. Власюк І. Торгівля і транспорт на Правобережній Україні в період столипінської аграрної реформи // Київська старовина. – 1999. – № 5. – С. 164-170.
4. Гай-Нижник П.П. Теоретичні засади фінансової системи Української держави у 1917-1919 рр. // Український історичний журнал. – 1998. – № 4. – С. 3-17.
5. Грушевський М.С. Історія України-Русі в 11 т. – Т.1 – К., 1991. – С. 508.
6. Гуржій О.І. Україна в системі всеросійського ринку (60-90-ті роки XIX ст.). – К., 1968. – 200 с.
7. Гуржій О.І. Основні закономірності розвитку торгівлі і місцевих ринків в Україні у XVIII ст. // УІЖ. – 1986. – № 8. – С. 17-28.
8. Дмитрієнко М.Ф. Лисенко О.Ю. Національна валюта України (1918-1919 рр.) // УІЖ. – 1994. – № 5. – С. 26-41.
9. Дубняк Р., Цибаняк П. Грошова система в Україні за княжих часів // Київська старовина. – 1992. – № 4. – С. 52-55.
10. Зенкова Л.М. Історія торгівлі / Л. М. Зенкова. – Полтава : ПУСКУ, 2006. – 33 с.
11. Зенкова Л.М. Історія торгівлі / Л. М. Зенкова. Методичні рекомендації для самостійного вивчення курсу. – Полтава : ПУСКУ, 2004. – 21 с.
12. Зенкова Л.М. Історія торгівлі / Л. М. Зенкова, Л. Л. Бабенко. – Історія торгівлі. Політика урядів України в галузі фінансів і торгівлі у період Національної революції 1917-1920 рр. – Полтава : ПУСКУ, 2000. – 30 с.
13. Зенкова Л.М. Історія торгівлі. Методичні рекомендації / Л. М. Зенкова. – Полтава : ПУСКУ, 2004. – 21 с.
14. Зенкова Л.М. Історія торгівлі. Методичні рекомендації для самостійної роботи студентів заочної форми навчання по підготовці до семінарських занять та по написанню контрольних робіт / Л. М. Зенкова. – Полтава : ПУСКУ, 1999. – 26 с.
15. Зенкова Л.М. Місце України в системі міжнародної торгівлі у 14-16 ст. / Л. М. Зенкова. – Полтава : ПУСКУ, 2000. – 24 с.

16. Зенкова Л.М. Роль торгівлі в утворенні і розвитку України княжої доби / Л. М. Зенкова. – Полтава: ПУСКУ, 2004. – 22 с.
17. Зенкова Л.М. Формування національного ринку і розвиток торгівлі в Україні в період розкладу феодалізму (17 – перша половина 19 ст.) / Л. М. Зенкова, Л. Л. Бабенко. Опорний конспект лекцій для студентів денної і заочної форми навчання. – Полтава : ПУСКУ, 201. – 29 с.
18. Зенкова Л.М. Політична доля українських земель та їхні зовнішньоторговельні зв'язки в XIV-XVI ст. //Еволюція економічного розвитку та економічних теорій. К., 2000. – С. 162-164.
19. Котляр М. Грошовий обіг на території України доби феода-лізму. – К., 1991. – 280 с.
20. Комаринська З. Історія грошей. – Львів, 1998. – 112 с.
21. Кругляк Б.А. Торговельна буржуазія в Україні (60-ті роки XIX ст. – 1914р.) // УІЖ. – 1994. – № 6. – С. 72-81.
22. Козубовський Г.А. Проблема карбування власних монет за часів Б. Хмельницького. // Фінанси України. – 1998. – № 3. – С. 107-111.
23. Лукашевич Л.М. Україна історико-економічний склад. – К., 1997. – 208 с.
24. Мартос Б. Українська валюта в 1971-1920 рр. // Україна. – 1992. – № 2. – С. 4-6.
25. Пиріг О.А. Нова економічна політика. Теорія і практика її реалізації на Україні. – К., 1991. – С. 170.
26. Пиріг О.А. Ринок і торгівля України (історичний аспект). – К., 1996. – 200 с.
27. Поліщук В. Фінансова політика Української Центральної Ради і Директорії // Розбудова держави. – 1995. – № 9. – С. 18-24.
28. Притуляк П.П. Економічний договір УНР з Німеччиною та Австро-Угорщиною 1918 р. // УІЖ – 1997. – № 1. – С. 62-72.
29. Смолка А.О. Соціально-економічна думка та політика в Україні XVII – початку XVIII ст. – К., Українське виробництво, 1996. – 151 с.
30. Сидоренко О.Ф. Українські землі в міжнародній торгівлі IX – середина XVIII ст. – К., 1992. – С. 280.
31. Толстов Р.Д. Торгівля і постачання населення Української РСР в період Великої Вітчизняної війни (1941-1945 рр.) // Історія народного господарства та економічної думки Української РСР. – К., 1985. – Вип. 19. – С. 38-43.
32. Шевченко Ф.П. Сторінки міжнародних економічних зв'язків України у XVIII ст. // Старожитності Русі України. – К., 1994. – С. 249-260.
33. Яворницький А.І. Історія запорізьких козаків у 3-х – Т. 1. – К., 1994. – 319 с.

Додаткові

1. Бабенко Л.Л. Методичні рекомендації з курсу історії торгівлі до теми «Ринок і торгівля в період генези індустріального суспільства (друга половина XIX – початок XX ст.)» / Л. Л. Бабенко. – Полтава : ПУСКУ, 2000. – 13 с.
2. Бабенко Л.Л. Особливості торгівлі в роки Великої Вітчизняної війни та повоєнний період (40 – 50-ті рр.) / Л. Л. Бабенко. – Полтава : ПУСКУ, 2001. – 19 с.
3. Бабенко Л.Л. Ринок і торгівля в період генези індустріального суспільства (друга половина XIX – початок XX ст.) / Л. Л. Бабенко. – Полтава: ПУСКУ, 2002. – 27 с.
4. Бабенко Л.Л. Становлення і розвиток торгівлі в радянський період: досягнення і прорахунки (20 – 30-ті роки) / Л. Л. Бабенко. – Полтава: ПУСКУ, 2000. – 28 с.
5. Бабенко Л.Л. Історія торгівлі / Л. Л. Бабенко, Л. М. Зенкова. Опорний конспект лекцій. – Полтава : ПУСКУ, 2002. – 175 с.
6. Бабенко Л.Л. Історія торгівлі / Л. Л. Бабенко, Л. М. Зенкова. Плани семінарських занять та методичні рекомендації для самостійної роботи студентів. – Полтава : ПУСКУ, 2002. – 20 с.
7. Бабенко Л.Л. Історія торгівлі / Л. Л. Бабенко, Л. М. Зенкова. Методичні рекомендації з теми: «Формування ринкової економіки і розвиток торгівлі в період розкладу феодалізму (17 – перша половина 19 ст.)». – Полтава : ПУСКУ, 1999. – 11 с.
8. Жук В. Наш рідний край (сторінки історії козацтва на Полтавщині). – Полтава, 1991.
9. Жученко Л. Ярмарки на Полтавщині // Тези доповідей і повідомлень Першої Полтавської наукової конференції з історичного краєзнавства. – Полтава. 1989.
10. Коляда Ю. Чумаки – хто вони? // Вісті. – 1995. – 26 жовтня.
11. Леськів Б. Чумацькими шляхами.... // Голос України. – 1991. – 15 травня.
12. Наливайко І. Гарно колись ярмаркували. // Зоря Полтавщини. – 1996. – 20 лютого.
13. Наливайко І. Їхали чумаки .... // Зоря Полтавщини. – 1996. – 27 квітня.
14. Полтавська область. Природа, населення, господарство. Географічний та історико-економічний нарис. /за ред. К.О. Маці. – 2-е видання доповнене і перероблене. – Полтава, 1998.

15. Ревегук В. Гетьманщина /Четверта Полтавська наукова конференція з історичного краєзнавства. – Полтава, 1998.
16. Що являє собою чумацтво на Україні // Наш рідний край (сторінками історії козацтва на Полтавщині). – Полтава. – 1991.

Інтернет-ресурси

- 1.Зовнішня торгівля в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%97%D0%BE%D0%B2%D0%BD%D1%96%D1%88%D0%BD%D1%8F_%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%B3%D1%96%D0%B2%D0%BB%D1%8F_%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%B8
- 2.Зовнішня торгівля товарами та послугами [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://pidruchniki.com/17910211/ekonomika/zovnishnya_torgivlya_ukrayini_tovarami_poslugami
- 3.Торгівля в Україні та світі [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mozok.click/2393-torgivlya-v-ukrayin-ta-svt.html>
- 4.Торговельне співробітництво Україна – ЄС [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.google.com.ua/search?q=%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%B3%D1%96%D0%B2%D0%BB%D1%8F+%D0%B2+%D1%83%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%96&rlz=1C1AFAB_enUA497UA524&oq=%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%B3%D1%96%D0%B2%D0%BB%D1%8F+%D0%B2+%D1%83%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%96&aqs=chrome..69i57j0l5.4848j0j8&sourceid=chrome&ie=UTF-8
- 5.Зовнішня торгівля України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.economyandsociety.in.ua/journal/5_ukr/11.pdf

Розділ 7. Програмне забезпечення навчальної дисципліни

- Дистанційний курс «Історія торгівлі», який розміщено в програмній оболонці Moodle на платформі Центру дистанційного навчання ПУЕТ.
- Мультимедійні презентації лекцій у програмі Power Point.